

Droogteproblemen in midden van West-Nederland vereist maatwerk

De aanpak van de droogteproblemen in het midden van West-Nederland lijkt regionaal maatwerk te vereisen. Zo luidt de voorzichtigte conclusie van het Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA) in het rapport 'Water waar het wezen moet - Effecten van beleidsstrategieën voor droogte in Midden-West-Nederland'.

Volgens het RIZA-rapport is ook in droge omstandigheden in principe genoeg water in het hoofdsysteem aanwezig om aan de vraag naar oppervlaktewater te voldoen. Doordat het water niet altijd van de juiste kwaliteit is, kunnen echter toch tekorten ontstaan. Dit wordt met name veroorzaakt door verzilting bij de inlaatpunten. De combinatie van beperkte beregeningsmogelijkheden en een grote infiltratieweerstand ligt ten grondslag aan het droogteprobleem in de bodem. Dit kost de landbouw in het studiediegebied in een droog jaar (eens in de 17 jaar) zo'n 110 miljoen euro. In vergelijking met de droogteschade in een dergelijk jaar is de zoutschade klein.

Het rapport markeert het einde van fase 2 van de Zoetwaterverkenning Midden-West-Nederland die in opdracht van de beheerders van regionale en rijkswateren in dit deel van Nederland wordt uitgevoerd. Begin 2003 werd de zoetwaterverkenning gestart met als doel inzicht te krijgen in de aard, ernst en omvang van de droogteproblematiek in de regio. De studie moet antwoord geven op drie vragen: 'Wat is de beschikbaarheid, de vraag naar en de verdeling van zoet water in de toekomst?', 'Hoe kunnen we het beste met het beschikbare water omgaan?' en 'Hoe kunnen we de vraag naar water en de beschikbare hoeveelheid optimaal op elkaar afstemmen?'.

In fase 1 werd geconcludeerd dat in droge tot extreem droge jaren watertekorten zullen optreden die schade toebrengen aan landbouw en natuur. Deze watertekorten, als gevolg van klimaatveranderingen, nemen in de toekomst enigszins toe. In fase 3 worden verschillende alternatieven tegen elkaar afgewogen, waarna medio dit jaar advies wordt uitgebracht voor het beleid en

Utrecht herstelt 20 procent verdroogde natuur

In de provincie Utrecht is bijna een vijfde deel van de verdroogde natuur hersteld. Dat is de tussenstand in de strijd tegen verdroging. Landelijk is afgesproken om in 2010 40 procent van het verdroogde gebied in Nederland te hebben hersteld.

De tussenstand in Utrecht blijft met zes procent achter op de doelstelling van 25 procent herstel in 2005 die de Utrechtse partijen voor zichzelf gesteld hadden. Niettemin noemt de provincie het een mooie prestatie "gezien de knelpunten waar de partijen mee te maken hebben." Het belangrijkste probleem waar de provincie Utrecht, water- en terreinbeheerders, natuur- en landbouworganisaties en waterleidingbedrijf Hydron bij de droogtebestrijding op stuiten, is het ontbreken van draagvlak. Bij het natter maken van natuur wordt ook de omgeving van deze gebieden, voornamelijk landbouwgronden, natter. Dit leidt tot weerstand bij boeren. Daarom zijn tot nu toe alleen die natuurgebieden vernaam waar de omgeving er geen last van heeft. Daarnaast is op verschillende plaatsen het onttrekken van grondwater verminderd. Natuurterreinen in de buurt van deze grondwateronttrekkingen zijn daarvan opgeknapt.

Om de doelstelling van 40 procent herstel in 2010 te behalen, gaat de provincie Utrecht verdrogingsbestrijding onderbrengen in grotere projecten en watergebiedsplannen. Verder zal de provincie particulieren gaan begeleiden bij de realisatie van natuurterreinen.

de te nemen maatregelen aan de deelnemende waterschappen, provincies en aan Rijkswaterstaat.

In de onlangs afgeronde fase 2 is een aantal maatregelen onderzocht die droogte- en zoutschade zouden kunnen verminderen. De maatregelen zijn samengevat in vier beleidsstrategieën: strategie A - het tegengaan van verzilting bij de bron, strategie B - wateraanvoer, strategie C - vasthouden en bergen, strategie D - zuinig met water.

De maatregelen in strategie A baseren zich op peilopzet. Voornamelijk toegepast in diepe droogmakerijen en op de Zuid-Hollandse eilanden kunnen deze maatregelen zoute kwel effectief terugdringen. De keerzijde van de maatregelen is echter dat deze tegelijkertijd natschade opleveren. Regionaal maatwerk vermindert de natschade, terwijl de toegenomen voorjaarsgrondwaterstand het netto effect op de natuur positief beïnvloedt. Brakke ecotoopgroepen gaan door deze maatregelen achteruit, zo voorziet het RIZA.

De maatregelen in strategie B, waaronder het verplaatsen van inlaatpunten en het uitbreiden van beregening, zijn erop gericht water aan te voeren tot aan de plek waar dit het hardst nodig is. Deze maatregelen doen de droogteschade weliswaar afnemen met 25 tot 30 procent, maar brengen tegelijkertijd ook schade toe aan de natuur door de aanvoer van gebiedsvreemd water.

In strategie C wordt in natuurgebieden een natuurlijk fluctuerend peil aangehouden, terwijl voor de overige gebieden een flexibel peil binnen bepaalde grenzen geldt. Dit zorgt ervoor dat de vraag naar water

sterk afneemt, met als gevolg dat het tekort aan oppervlaktewater vermindert. Deze maatregelen verminderen droogteschade in de landbouw in geringe mate, terwijl de natschade aanzienlijk toeneemt. De natuur profiteert van deze maatregelen, alhoewel ze lokaal een verdrogend effect hebben op waardevolle kwelafhankelijke gebieden.

Het stoppen van doorspoelen in een deel van het gebied is de voornaamste maatregel in strategie D. Hierdoor neemt de water-vraag en daarmee het tekort aan oppervlaktewater af. Zo blijft meer water over voor beregening. Deze strategie zorgt als enige niet voor meer natschade. Het gemiddelde effect voor de natuur is licht positief.

Na doorberekening van de maatregelen middels modelberekeningen concludeert het RIZA dat bovengenoemde maatregelen op kleinere schaal heel anders kunnen uitpakken. Regionaal maatwerk lijkt hierdoor noodzakelijk, aldus het RIZA. ◀

Extra themanummer

Op 5 mei verschijnt een extra themanummer van H₂O over de uitbreiding van de zuiveringsinstallatie **Berenplaat** van Evides, die officieel op 15 mei geopend wordt. Daardoor schuift het reeds voor 5 mei geplande themanummer over **afvalwater** twee weken op en verschijnt nu op 19 mei. Voor dit themanummer kunt u artikelen ter beoordeling opsturen tot twee weken voor de uitgave. Voor (semi-)wetenschappelijke artikelen in de rubriek Platform geldt een termijn van vier weken (21 april). ◀